

KJJK ainekava põhikoolile	1. Ainevaldkond: sotsiaalsained	2. Õppeaine: ühiskonnaõpetus
3. Kooliaste: II	4. Klass: 6.	5. Tundide arv nädalas: 1

Õppeaine kirjeldus (sh ainespetsiifikast lähtuvad erisused):

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste sotsiaalse kompetentsuse kujunemises. Ühiskonnaõpetus aitab õpilasel arendada ettevõtlikkust ning kujuneda ennast teostavaks, kaasinimesi arvestavaks, sotsiaalselt pädevaks ja toimetulevaks ühiskonnaliikmeks. Ühiskonnaõpetuse tunnis omandatud teadmised, oskused ja hoiakud seostuvad tihedalt teistes õppeainetes (ajaloos, geograafias, inimeseõpetuses jt) õpituga, olles aluseks elukestvatele õppele. Põhikooli ühiskonnaõpetus käsitleb kõige üldisemal kujul ühiskonna toimimist, kodaniku seoseid ühiskonna põhivaldkondadega (majanduse, poliitika ja õigusega), ent ka suhteid erinevate sotsiaalsete rühmadega. Kodanikuna mõistetakse demokraatliku ühiskonna liiget, kes suhtleb ühiskonna institutsioonidega, lähtudes oma huvidest ja võimalustest.

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises, sh ettevõtlikkus, seaduste austamine, töökus, sooline võrdõiguslikkus, vabadus, kodanikualgatus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, mõistev suhtumine erinevustesse, tauniv suhtumine eelarvamustesse, säästlik suhtumine keskkonda, lugupidav suhtumine teiste rahvaste ja maade kultuuritraditsioonidesse ning soov neid tundma õppida; oma maa kultuuripärandi väärtustamine; teadvustamine, et kõikide maailma riikide elatustase ei ole võrdne ja maailmas on palju vaesust ning paljude inimeste materiaalne heaolu on võimalikuks saanud looduse ja tuleviku arvelt jne.

Ühiskonnaõpetuse eesmärk on praktiliste ülesannete, probleemide analüüsimise ja ainealaste põhimõistete omandamise kaudu saada tervikpilt ühiskonna toimimisest. Tähtsal kohal on igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamine ning asjatundlike otsuste tegemise oskuste kujunemine, mis aitab õpilasel ühiskonnas toime tulla. Nii kujuneb õpilasel tervikpilt ühiskonnast, kus teadvustatakse inimtegevuse ja looduse vastastikust mõju ning väärtustatakse jätkusuutlikku eluviisi.

II kooliastmes õpitakse ühiskonnaõpetust eraldi aiena. II kooliastmes tutvub õpilane oma lähiümbruse sotsiaalsete suhete süsteemiga, keskendudes sotsiaalselt erinevate isiksuste ja rühmade kooseksisteerimisele. Käsitelu keskmes on inimesed meie ümber, kool ning õpilase kodukoht.

Õpitulemused (sh üldpädevused):	Õppesisu:
Demokraatia põhimõtted ja selle toimimine Selle ploki eesmärk on anda õpilasele esmased teadmised ja kogemused demokraatias osalejana ning kogukonna (klassi, kooli ja kodukoha) liikmena. Demokraatia klassis, koolis ja kogukonnas. Peamised õigused ja kohustused. Seadused ja institutsioonid. Õpilane: 1. Teab kodukohas tegutsevaid kodanikuühendusi ja -algatusi. 2. Loetleb kodukohas lahendamist vajavaid probleeme ja pakub neile lahendusi. 3. Leiab eakohaseid võimalusi eneseteostuseks kogukonna liikmena. 4. Osaleb oma klassi otsustusprotsessides demokraatia põhimõtteid arvestades. 5. Teab lapse õigusi ja olulisemaid inimõigusi ning selgitab nende olulisust. 6. Teab, et kõik inimesed on seaduse ees võrdsed ja peavad seadusi täitma. 7. Kirjeldab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis; toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat. 8. Teab Eesti riigi juhtimisega seotud põhiseaduslikke institutsioone ja olulisemaid ametikohti. Allikad ja autoriõigused Antud plokk ei pea olema eraldiseisev, vaid soovituslikult toetab kõikide teiste teemade ja õppesisu toetajana. Fakt ja arvamus, enda arvamuse põhjendamine, viitamine.	1. Demokraatia ja sotsiaalsed suhted 1. Mis on ühiskond ja kellest ühiskond koosneb? 2. Kuidas juhitakse kooli ja mis on koolidemokraatia? 3. Mis õigused on lastel? 4. Mis on inimõigused? 5. Mis on riik? 6. Kuidas riigid üksteist mõjutavad? 7. Kelle käes on riigis võim? 8. Kuidas toimib demokraatia Eesti Vabariigis? 9. Kuidas Eesti Vabariiki valitsetakse? 10. Kuidas juhitakse Eestis kohaliiku elu? 11. Kuidas mõjutavad seadused elu Eesti Vabariigis? 12. Kuidas kontrollitakse Eesti Vabariigis seaduste täitmist? 13. Mis seos on perekonnal ühiskonnaga? 14. Kuidas naabruskonnas kostööd tehakse? 15. Mis noorteorganisatsioonid Eestis tegutsevad? 16. Mis rahvused elavad Eestis? 17. Missugused on levinumad usundid maailmas? 18. Mis usundid on esindatud Eestis? 2. Töö ja tarbimine 1. Miks ja kuidas oma aega ja kultusi planeerida? 2. Kuidas teadlikult tarbida? 3. Mis on majandus? 4. Kuidas omandatakse elukutse? 3. Meedia ja teave

Eristab fakti arvamusest, teab, mis tunnuste alusel hinnata allikate usaldusväärsust.

Teab, et autoriõigused on kaitstud seadusega ja autorile tuleb viidata.

Õpilane:

1. Eristab fakti arvamusest, teab, mis tunnuste alusel hinnata allikate usaldusväärsust.

2. Teab, et autoriõigused on kaitstud seadusega ja autorile tuleb viidata.

Kultuur

Kultuurilised erinevused ja nende aktsepteerimine.

Teab, et inimesed on erineva kultuuritaustaga, saab aru, kui kedagi kultuurilise erinevuse tõttu diskrimineeritakse ja otsib vajaduse korral abi.

Teab, et iga inimene on käitumise, hoiakute ja panusega kultuurikandja ja -looja.

Õpilane:

1. Teab, et inimesed on erineva kultuuritaustaga, saab aru, kui kedagi kultuurilise erinevuse tõttu diskrimineeritakse ja otsib vajaduse korral abi.

2. Teab, et iga inimene on käitumise, hoiakute ja panusega kultuurikandja ja -looja.

Planeerimine ja tarbimine

Aja ja kulutuste planeerimine ning raha kasutamine, laenamine ja säästmine.

Elukutsed – teadmised ja oskused. Elukestev õpe. Elukutsed ja ettevõtted kodukohas.

Teadlik, säästev tarbimine. Töökultuur ja tööeetika.

1. Kuidas leida teavet?

2. Kuidas leida teavet töö kohta?

Õpilane:

1. Tunneb tervise- ja turvariske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust abi otsida, kasutab turvaliselt dokumente ja pangakaarti.
2. Oskab oma aega ja raha planeerida, võimeid ja võimalusi arvestada.
3. Käitub teadliku tarbijana.
4. Toob näiteid erinevatest seaduslikest rahateenimise võimalustest.
5. Koostab eelarve etteantud piirides;
6. Kirjeldab säästmise võimalusi igapäevaelus, toob näiteid;

ÜLDPÄDEVUSED:

1. *kultuuri- ja väärtuspädevus*
2. *sotsiaalne ja kodanikupädevus*
3. *enesemääratluspädevus*
4. *õpipädevus*
5. *matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane*
6. *ettevõtlikkuspädevus*
7. *digipädevus*

Põhimõisted:

1. Demokraatia ja sotsiaalsed suhted

1. Mis on ühiskond ja kellest ühiskond koosneb?-

ühiskond

2. Kuidas juhitakse kooli ja mis on koolidemokraatia?-

Kooli kodukord, koolidemokraatia

3. Mis õigused on lastel?-

konventsioon

4. Mis on inimõigused?-

Inimõigused, deklaratsioon

5. Mis on riik?-

Rahvas, territoorium, võim, riik

6. Kuidas riigid üksteist mõjutavad?-

kodanik

7. Kelle käes on riigis võim?-

Monarh, parlament, demokraatia

8. Kuidas toimib demokraatia Eesti Vabariigis?-

Riigikogu, e-valimised, erakond, partei, erakonna/ partei valimisplatvorm

9. Kuidas Eesti Vabariiki valitsetakse?-

Poliitika, sisepoliitika, välispoliitika

10. Kuidas juhitakse Eestis kohaliiku elu?-

Sotsiaalteenus, vallavalitsus/ linnavalitsus, vallavolikogu/ linnavolikogu

11. Kuidas mõjutavad seadused elu Eesti vabariigis?-

Seaduse paragrahv, põhiseadus

12. Kuidas kontrollitakse Eesti Vabariigis seaduste täitmist?-

Menetlus, kohtunik, süüdistaja, kaitsja

13. Mis seos on perekonnal ühiskonnaga?-

Perekond, traditsioon, kasupere

14. Kuidas naabruskonnas kostööd tehakse?-

Kodanikuühendus, talgud, kogukond

15. Mis noorteorganisatsioonid Eestis tegutsevad?-

Skaudid, gaidid, Noored Kotkad, Kodutütred

16. Mis rahvused elavad Eestis?-

Põhirahvus, mitmekultuuriline ühiskond, rahvusvähemus

17. Missugused on levinumad usundid maailmas?-

Religioon, Brahman, kast, nirvaana, munk, Toora, Koraan, mošee, minarett, ramadaan, Piibel, misjonär, kristlus ehk ristiusk, judaism, budism, islam, hinduism, loodususundid

18. Mis usundid on esindatud Eestis?-

Ristiusk, krutsifiks, kogudus, hiis

2. Töö ja tarbimine

1. Miks ja kuidas oma aega ja kultusi planeerida?-

Tulu, kulu, säästmine, pension, finantsteenus, intress

2. Kuidas teadlikult tarbida?-

Tarbimine, garantiaeg

3. Mis on Majandus?-

Majandus, teenus, majandusvaldkonnad- põllumajandus, tööstus, teenindus, transport

4. Kuidas omandatakse elukutse?-

Elukutse, sooline võrdõiguslikkus, tööturg, konkureerimine

3. Meedia ja teave

1. Kuidas leida teavet?

Meedia, portaal

2. Kuidas leida teavet töö kohta?-

Tööandja, tööotsija, tööleping, CV

Praktilised tööd ja lõiming kooliüritustega/õppeainetega:

Klassijuhataja tund-

Klassivanema valimised. Kampania, valimisprotsess.

Õpilasesindusse kandideerimine.

Kunstiõpetus-

Kampaaniaplakatid.

Inimeseõpetus-

Ettepanekud õpilasesindusele ja kohalikule omavalitsusele.

Õiguste ja kohustuste tasakaalu kujutava skeemi koostamine ja arutelu.

Ettevõtete külastused.

Kirjandus/ajalugu/ informaatika-

Õpilane kirjutab usaldusväärseid allikaid ja viitamist kasutades arvamust, kus toob enda arvamuse põhjendamiseks sisse ka fakte.

Kirjandus ja eesti keel / inglise keel / vene keel / Inimeseõpetus-

Intervjuu teisest rahvusest inimesega, kes elab Eestis. Vormistus kirjalik.

Intervjuu mõnda konfessiooni kuuluva inimesega.

Matemaatika, loodusõpetus-

Isiklik eelarve:

Endale sihi seadmine, raha kogumine ja/või säästmine enda seatud eesmärgi jaoks (nt jalgratas, tahvelarvuti, laagrirasu, annetus jne). Õpilane toob ka välja, kas ta vajab või tahab antud eset/elamust vms. Seejärel detailse plaani paika panemine - kust on võimalik raha teenida või kokku hoida - millised oleksid variandid ja alternatiivid, kui kaua läheb antud eesmärgi saavutamiseks jne.

Kohalikud ettevõtted: õpilased uurivad ise kohalikke ettevõtteid - millega tegelevad, mis ameteid seal peetakse. Võimalusel õppekäik.

Minifirma. Väikestes rühmades firma idee väljamõtlemine, tegevuse mõtlemine, võimalusel elluviimine. Arvestada tuleb kas on väljaminekuid, kuidas need katta. Tegevus võib olla ka nt klassiüritus, koolis ürituse korraldamine jne.

Loodusõpetus-

Tarbimise mõju loodusele. Õpilased uurivad ühe igapäevase eseme või toiduaine (nt šokolaad, teksad vms) tarneahelat ning toovad välja selle mõju keskkonnale ning ka alternatiivid, kuidas negatiivset keskkonnamõju vähendada.

Teadmised, oskused ja hoiakud:

Õpilane:

1. Teab kodukohas tegutsevaid kodanikuühendusi ja -algatusi.
2. Teab lapse õigusi ja olulisemaid inimõigusi.
3. Teab, et kõik inimesed on seaduse ees võrdsed ja peavad seadusi täitma.
4. Mõistab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis; toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat.
5. Teab Eesti riigi juhtimisega seotud põhiseaduslikke institutsioone ja olulisemaid ametikohti.
6. Eristab fakti arvamusest, teab, mis tunnuste alusel hinnata allikate usaldusväärsust.
7. Teab, et autoriõigused on kaitstud seadusega ja autorile tuleb viidata.
8. Teab, et inimesed on erineva kultuuritaustaga, saab aru, kui kedagi kultuurilise erinevuse tõttu diskrimineeritakse ja otsib vajaduse korral abi.
9. Teab, et iga inimene on käitumise, hoiakute ja panusega kultuurikandja ja -looja.
10. Tunneb tervise- ja turvariske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust abi otsida, kasutab turvaliselt dokumente ja pangakaarti.
11. Oskab oma aega ja raha planeerida, võimeid ja võimalusi arvestada.
12. Käitub teadliku tarbijana.

II kooliastmes käsitletakse sotsiaalseid suhteid, vabatahtliku tegevuse võimalusi ja

tähtsust, demokraatia põhimõtteid, toimimist ja õpilase võimalusi selles osaleda ning töö ja tarbimise teemasid.

Õpilane:

- 1) teab Läänemere-äärseid riike ja näitab neid kaardilt;
- 2) esitab positiivseid ja negatiivseid näiteid riikidevahelisest koostööst või selle puudumisest;
- 3) toob näiteid koostööst oma kogukonnas: kodanikuühendused ja -algatused, noorte organiseeritud koostöövormid;
- 4) loetleb kodukohas lahendamist vajavaid probleeme ja pakub neile lahendusi;
- 5) leiab eakohaseid võimalusi eneseteostuseks kogukonna liikmena;
- 6) nimetab inimõigusi ja selgitab nende olulisust;
- 7) nimetab lapse õigusi ja kohustusi, märkab laste õiguste rikkumist ja otsib vajaduse korral abi;
- 8) toob näiteid, kuidas inimeste õigused on seadusega kaitstud;
- 9) kaitseb seisukohta, et keegi ei ole seadustest kõrgemal;
- 10) kirjeldab demokraatia põhimõtete toimimist koolis, selgitades õpilasesinduse rolli koolielu kujundamisel;
- 11) osaleb oma klassi otsustusprotsessides demokraatia põhimõtteid arvestades;
- 12) leiab ja võrdleb erinevatest allikatest pärit infot;
- 13) selgitab fakti ja arvamuse erinevust, toob näiteid;
- 14) kasutab viitamist nõuetekohaselt;
- 15) tunneb ära ja toob näiteid kultuurikonfliktide ja kultuurilise diskrimineerimise kohta;
- 16) mõistab, et inimesed võivad näha maailma erinevalt;
- 17) toob näiteid erinevatest kultuurinähtustest, millega ta on kokku puutunud;
- 18) toob näiteid, milliste tunnuste põhjal saab inimene end kultuuriliselt määratleda;
- 19) toob näiteid isikut tõendavate dokumentide õigest ja valest kasutamisest;
- 20) loetleb tervise- ja turvalisuseohtusid, oskab ohu korral abi otsida;
- 21) nimetab ohtusid internetis ja selgitab, kuidas end nende eest kaitsta, käitub ohutult;
- 22) teab internetipanga ja pangakaardi kasutamisega seotud ohtusid ja käitub turvaliselt;
- 23) oskab oma aega ja tegevusi planeerida;
- 24) toob näiteid erinevatest seaduslikest rahateenimise võimalustest;
- 25) koostab eelarve etteantud piirides;
- 26) kirjeldab säästmise võimalusi igapäevaelus, toob näiteid;
- 27) selgitab näidete põhjal vajaduste, soovide ja võimaluste erinevusi.